

KIBRIS TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE TARİH BİLİNCİ VE AHLÂKÎ DEĞERLERİN KAZANDIRILMASI

Soyalp TAMÇELİK*

ÖZET

Toplumlarda, ahlâkî değerlerin kazandırılmasında ya da öğretilmesinde, tarihin önemli bir yeri vardır. 23 Nisan 2003 tarihinde Kıbrıs'ta meydana gelen sosyal ve siyasal transformasyonundan beri, KKTC'de tüm öğretim programları güncelleme sürecine girmiştir. Bu çalışmaların ilk ürünü, 2004 yılında ortaya çıkmış ve hazırlanan yeni programlar, kademeli olarak yürürlüğe girmiştir. Bundan hareketle KKTC'de Kıbrıs tarihi ile ilgili yeni öğretim programlarının en önemli özelliği, *Yapılandırmacılık Kuramı*'na dayanmasıdır. Bir diğer temel özellik ise söz konusu etkin öğretim ilkeleri yaşama geçirilerek, geçmişten bugüne süregelen gelenekselleşmiş *öğretmen merkezli* eğitim yerine, *öğrenci merkezli* eğitim uygulamasına geçilmiştir. Dolayısıyla KKTC'de eskiden '*tarih*' ve '*tarih eğitimi*'; savaş, düşmanlık, katılık, baskı ve bağınazlık şeklinde kullanılırken, bundan sonra '*barış için tarih*' anlayışına dönüştüğü görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Kültür, Tarih eğitimi, Tarih bilinci, Ders kitapları.

*Dr., Gazi Üniversitesi, Tarih (Diplomasi ve Siyasi Tarih), Sosyoloji ve Siyaset Bilimi, soyalp@hotmail.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

**GAINING THE CONSCIOUSNESS OF HISTORY AND
MORAL VALUES IN CYPRUS TURKISH EDUCATION
SYSTEM****ABSTRACT**

In societies history has an important role in gaining and teaching moral values. Since the social and political transformation on April 23, 2003 in Cyprus, all the education programs have started to be updated. The first product of these studies occurred in 2004 and the new programs which were prepared were put into effect by progressive stages.

Hereby, the most important feature of the new education program about the history of Cyprus in Turkish Republic of Northern Cyprus is that it is based on the *Constructivist Theory*. Another important feature is that the ongoing traditional *lecture oriented education* shift to *student oriented education* by the realization of the said active education principles. Consequently, while 'history' and 'history education' was used as war, animosity, hardness, pressure and fanaticism in the past in Turkish Republic of Northern Cyprus, hereafter it turned into the understanding of 'history for peace'.

Key Words: Cyprus, Culture, Education of History, Consciousness of History, Textbooks.

Giriş

Tarih, çok eski yıllardan beri, bir *nakil ilmi* olarak değerlendirildiğinden, ezberci ve sıkıcı bir ders haline gelmiştir. Sırf bu yüzden öğrenciler, tarih dersinden genellikle hoşlanmazlar. Ne var ki son yıllardaki eğitim ve öğretim anlayışındaki değişiklikler ve müfredat programlarındaki amaç ve davranış uyumunun sağlanması, tarihe olan bu bakışı değiştirmiştir. Bundan hareketle yeni tarih anlayışında, bireyin esas alındığı ve onun merkez kabul edildiği görülür.

Bu tarih anlayışı içinde siyasî ve askerî olaylar yanında, onları hazırlayan sosyal ve fizikî olaylara, insanın meydana getirdiği kurumlara, sanat eserlerine vb.. şeylere daha fazla önem verilmektedir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Bir başka deyişle ferdî kahramanlardan ziyade, toplumların sosyal meseleleri üzerinde daha fazla durulmaktadır.

İşte bu değişimi değerlendirmeye çalışan KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı da ezberci ve nakilci eğitimden tamamen sıyrılarak, öğrencilerin, analiz ve sentez kabiliyetlerini geliştirmeye yönelik, Kıbrıs tarihiyle ilgili yeni kitaplar yazdırtmıştır. Aslında analiz ve sentez kabiliyetlerini geliştirmeye yönelik anlayışa göre toplum, sosyal yönden dönüştürülebilecek ve gençlere yeni bir şeyler öğretilerek, çeşitli önyargıları kırabilecektir. Ancak bunu, ne ölçüde gerçekleştirebildikleri şüphelidir.

Aslında Kıbrıs'ta tarih programları geliştirilirken ortaya çıkan temel sorun şudur: Her şeyden önce Kıbrıs'ta “*okul tarihçiliğinin konusu ne olmalıdır?*” sorusu sorulmalıdır. Bu sorudan hareketle bazı ulus-merkezli tarihçiler, yazılan millî tarihin “*biz ve ötekilerle*” dolu olduğunu, bir başka deyişle savaş tarihinden söz edildiğini söylemektedirler. Buna göre tarihi, savaşlarla dolu olarak gören öğrenciler, çevresindeki tüm milletleri düşman olarak algılamaktadırlar.

Kaldı ki devletler, tarihi, millî bir kimlik oluşturmak için kullanmaktalar ve bu uğurda, alışılmış yanlısamları bozacak akademik sorgulamalar yerine, vatandaşları bir araya getiren manzum hikayeleri tercih etmektedirler. Aslında burada önemli olan soru, tarihin, hangi ihtiyaca cevap verdiği: Yanlıslarla dolu olsa da kendi yüceliğini ortaya çıkaran bir *geçmiş* mi, yoksa acı verici de olsa karmaşık ve doğru anlatımların sağladığı *gelecek* mi? İşte sorunun problemiği burada yatar.

Aslında tarih eğitiminin, toplumlararası barış ve uzlaşma sağlamada kritik bir rolü vardır. Özellikle de yeni nesiller, tarihi objektif, dengeli ve doğru öğrendiğinde nefret, öfke ve güvensizlik yerine, anlayış, sempati, farklı etnik ve dinî kimliklere karşı hoşgörü geliştirebilecekleri görüşü ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden etnosantrik olmayan bir eğitimle kalıcı barış, uzlaşma ve güvenlik arasında direkt bir ilişki kurduğu söylenebilir. Ancak etnik olarak bölünmüş toplumlarda eğitimin, çatışmayı ve etnik milliyetçiliği beslemek ve bölünmeyi sürdürmek için siyasî hedeflere alet edildiği görülür. Dolayısıyla Kıbrıs'ta tarih eğitiminin, siyasî amaçlar için kullanılmadığını söylemek yanlış olur.

Sonuç olarak bu araştırmada, birbiriyle çelişen iki toplumsal tarihin ve kimliğin bulunduğu bir adada, sağlıklı bir uzlaşmanın nasıl bir çözüme dönüşebileceğine dikkat çekilmek istenmektedir. Tarih kitaplarının *gelecek* için yazıldığı kabul edilirse, adada kalıcı bir barış

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

için karşılıklı olarak daha az önyargılı, daha uzlaştırıcı bir tarih öğretimine ve genel bir eğitim sistemine ihtiyaç duyulduğu açıktır. Ancak modern toplumlar, tarih öğretimini kendi toplumsal mühendislik yaklaşımının temel araçlarından birisi olarak görmekten hiç bir zaman vazgeçmemişlerdir. Bundan da anlaşacağı üzere *tarih-ahlâk-eğitim paradigması* arasında ciddi bir korelasyon olduğu söylenebilir.

Bu gerçekten hareketle araştırma, üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde dünyada tarih eğitiminin ve öğretiminin nasıl yapıldığı ve bunun, Kıbrıs Türk toplumu açısından önemi belirtilmiştir. Bu yüzden kavramsal ve soyut olan retorikten, fiilî ve somut olan modele doğru bir güzergâh takip edilmiştir. İkinci bölümde tarih ilmî, tarihin yazımı ile ilgili kriterler ve tarih eğitiminin önemi belirtilirken, bunların Kıbrıs Türk toplumuna tarih bilinci ve ahlâkî değerler olarak nasıl yansıtacağı tespit edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise 21. yüzyılda Kıbrıslı Türklerin millî kültür politikasının temel kriterlerinin ne olması gerektiği üzerine tavsiyelerde bulunulmuştur.

1. Tarih Eğitiminin Önemi ve Özellikleri

Aslında öğrenim hızı, öğrenilenlerin çeşitliliği ve derinliği, ferdin kişiliğini önemli ölçüde etkiler. Bu durum, hem çevreyi hem de kişinin kendisini farklı algılamasına neden olur. Gerçekten de kişi, dış dünyayı tanıırken aynı zamanda kendisini de tanımaya ve o güne kadar bilmediği yönlerini de anlamaya başlar. Aslında kişi kendisini tanıdıkça, davranışları da farklılaşır. Hatta eskiden beri o kişiyi tanıyanlar, onun değiştiğini dahi söyleyebilirler.

Bu durum, doğal bir süreç olduğu içindir ki kişi, kendi değişimini fark edemez; Ancak bazı kişiler, kendilerine karşı duyarlı ve güçlü iletişim içinde bulduklarından kendi değişimlerini izleyebilirler. Aslında kendisindeki değişimin farkında olan ve kendini ifade etmeyi başaran kişiler, içsel enerjisini harekete geçirebilirler. İnsanın içindeki enerji, yayılmaya veya ışımaya başladığı zaman, ışıl ışıl bir görünüm sergiler. Hatta kişinin hayat enerjisi, içinden dışarıya doğru taşmaya başladığı görülür. İşte bu an, öğrenme sürecinin en çok hızlandığı andır. Çünkü kişinin içindeki enerji, çevreye karşı daha duyarlı kılar. Bunun sonucunda kişi, kendini daha çok vererek, anlamaya, izlemeye ve dinlemeye başlar.

Gerçekten de izlenenler ve dinlenenler, kişinin içinizdeki coşkuyu daha de canlandırır. İşte insanoğlunun yaşamaya başladığı an, bu andır. Özellikle öğrenilenler, zamanla bir türlü değiştirilemeyen alışkanlıkların yerini alırlar. Bu süreçte yeni modeller oluşturulmaya

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

başlanır ki, zamanla bu alışkanlıklar değişmiş olur. Artık kişi, yeni biri olma yolunda hızla ilerlemektedir. Çünkü insan, öğrenilen her yeni bilgiyle yenilenir. Hatta düşüncelerde oluşan bilgi, insanın içinde de uyanmaya başlar.

Hakikatten de dinlemek, izlemek, dış dünyanın tüm uyarılarına karşı açık olmak ve bunları büyük bir dikkatle algılamak, kişinin enerjisiyle birlikte kendisini yenilemek, insanın kendi elinde olan bir husustur. Yani kişi, dinleyerek, izleyerek, öğrenerek kendini geliştirir.

Aslında bu gerçekten hareket edilse bile insanın içinde bulunduğu andaki durumu, bütün açıklığı ile tanımak mümkün değildir. Gerçekten de kişiyi tanıyabilmek için her şeyden önce onun nasıl olup da bu duruma geldiğini bilmek gerekir. İşte şahıslar hakkında söylenen bu durum, milletler, toplumlar, medeniyetler ve hatta kültürler için de söylenebilir.

Her şeyden önce bunları tanımak için bugünkü durumlarıyla beraber, tarihlerini de bilmek gerekir. İşte bu yüzden günümüzde tarih öğrenmenin veya öğretmenin pek çok sebebi vardır. Özellikle bugün itibarıyla tarih öğretiminin en önemli görevlerinden birisi de insan ırkının veya soyunun bölümleri arasında uzlaştırıcı bir rol oynamasıdır. Çünkü çeşitli ırklar, tarihlerini birbirlerine gerçekçi bir şekilde öğretmekle yaklaştırılabilirler.

Gerçekten de müşterek topluma giren her millet, kişisel ve kültürel hazinesini zenginleştirmektedir. Çünkü bu oluşuma giren milletler, buraya kendi tarihini, bir başka deyişle kendi tecrübesini getirmektedirler. Dolayısıyla milletlerin, müşterek hazineye getirdikleri bu şeyleri tanıması ve onların kıymetini bilmesi çok önemlidir. Ancak bunu gerçekleştirmek, pek de kolay bir şey değildir. İşte bu andan itibaren profesyonel tarihçilere ihtiyaç duyulmaktadır (Toynbee, 1963: 101). Bundan dolayı tarihi, ‘*adaletin*’ bir kardeşi olarak değerlendirmek boşuna değildir. Özellikle de Moutesquieu’nun ifadesiyle, “*tarih olmaksızın, yaşadığımız asrın ve ülkenin sınırları içine hapsedilmiş, özel bilgilerimizin ve kendi düşüncelerimizin dar çemberi içine sıkıştırılmış bir şekilde daima dünyanın geri kalan kısmına karşı bizi yabancı bırakan bir tür çocukluk çağında ve bizden önce gelip, bizi çevreleyen her şeye karşı derin bir cehalet içinde kalmaktayız*” (Leon-Hakın, 1989: 78) diyerek, tarih eğitiminin önemine ve gereğine işaret etmiştir.

Ancak bu eğitimin kurgulanmasında veya aktarılmasında bazı unsurlar, hep göz ardı edilmişlerdir. Özellikle bununla ilgili hemen her şey, siyasî ve askerî bir tarih unsuru olarak ele alınmış ve

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

değerlendirilmiştir. Hâlbuki tarihin birçok veçhesi vardır. Özellikle tarihin siyasi ve askerî veçhesine dikkat çekenlerin başında, Will ve Ariel Durant'a (1992: 56) göre tarih, yalnızca insanlığın çılgınlık ve cinayetlerinin öyküsü değil, yaratıcı ruhların anılması, içinde binlerce yüce insanın, yani devlet adamı, bilge, ozan, sanatçı, müzik ustası, aşık ve filozofun yaşadığı, konuştuğu, çalıştığı veya eserlerini verdiği engin bir akıl ülkesi olarak tanımlar ki, onlara katılmamak elde değildir.

Bilindiği gibi savaş, gerek şimdi, gerekse Sokrates'in (öl. MÖ 399) ve Augustus'un (öl. MS 14) zamanında da olduğu gibi, her zaman için ahlâk kurallarını sarsan güçlere yardımcı olmuş bir unsurdur. Sırf bu yüzden Peloponez savaşlarının toplumsal yıkıntılarında sonra Alkibiades¹, ata yadigârı ahlâk kurallarıyla alay etmekten hiç çekinmemiştir. Hatta Thrasimakus, mülk² temelini adalet değil, kuvvet olduğunu ilân etmiştir. Marius ve Sulla, Sezar ve Pompei, Antuvan ve Oktavius savaşlarından sonra Roma, ekonomik gücünü ve ahlâkî dengesini yitirmiş kimselerle, savaşta öldürmeyi öğrenmiş askerlerle, tasarruflarını enflasyonla yitirmiş vatandaşlarla, özgürlükten sarhoş olmuş dul kadınlarla, kendini beğenmişlikteki yüzeysellikle, karamsarlıkla ve alaycılıkla övünen insanlarla dolmaya başlamıştır (Will ve Ariel Durant, 1992: 56).

Aslında insanlığın büyük başarıları, yükselen ve çöken devletlere karşın, varlığını hep sürdürmüşlerdir: Ateşin ve ışığın yakılması, alet ve tekerleğin keşfi; dil ve yazı, sanat ve müzik, tarım ve endüstri, aile ocağı, ana-baba sevgisi, toplumsal örgütlenme, ahlâk kuralları ve yardımlaşması, sevginin genç kuşaklara aktarılması vb. Gerçekten de bütün bu öğeler, bir uygarlıktan ötekine aktarılırken, büyük ölçüde korunmuşlar, hatta çoğu zaman geliştirilerek saklandığı dahi görülmüşlerdir. Çünkü bunların tamamı, insanlık tarihinin birer hazinesi olarak değerlendirilmektedirler.

İşte eğitimin işi, işlevi veya varlık nedeni, burada ortaya çıkar. Çünkü uygarlık mirası, hiçbir zaman kalıtımla geçmez. Dolayısıyla her kuşağa yeniden öğretilmesi, kazandırılması veya aktarılması gerekir. Tahmin edilebileceği gibi insanoğlunun sadece birkaç kuşağına eğitim verilmeseydi, bugün itibarıyla elde edilen uygarlık, tükenir giderdi. Böylece bugünkü medeniyet seviyesine ulaşamazdı.

¹ Yunanlı bir düşünür.

² Burada devletin kastedilmektedir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Ne var ki Kıbrıslı Türkler için bu durum, pek de böyle değildir. Zira Kıbrıslı Türklerin, tüm zamanlar içinde en iyi ve en başarılı örneği, öğretim kurumlarını herkese açılmış olmasıdır.

Gerçi Türk tarihinin seçkin dehalari henüz aşılamadıysa da ortalama bilgi düzeyi, tarihteki her çağın üstüne çıkmıştır. Ne var ki adadaki Türk öğretmenler, yüzlerce yılın biriktirdiği bazı hataları ve çarpıklıkları tümüyle kazıyamadılar. Bu yanlışlıkları, ancak yeni kuşaklar yok edebilirler. Çünkü Kıbrıs'taki 2004 yılına dair yapılan büyük atılım, henüz yeni başlamıştır. Öyle ki 'çağdaş tutuculuk' ve 'jakoben anlayış', dünya devletlerini yeniden işgal edip, aydınlanmacı medeniyeti yeniden zapturapt altına alabilir.

Bundan hareketle gerek toplumların, gerekse fertlerin 'tarihi eğitimi; vaka, tarih ve ayrıntılarla kafa şişiren bir bilgi birikimi değil de, akıl, ahlâk, teknik ve estetik mirasın aktarılması, paylaşılması ve tartışılması olarak gösterilebilir miydi?' sorusunu akla getirmektedir.

Her şeyden önce insanoğlunun dünyayı tanıyıp anlaması, değerlendirip güzelleştirmesi, hayattan sevinç duyması ve kültür mirasının herkese aktarılması başlıca hedef olmuştur. Çünkü bir bütün olarak aktarılan ortak kültür mirası, bugün için eskisinden daha zengindir. Zira bu miras, sonraki gelişmeleri de içine aldığından Perikles'in çağdaşlarına sunabildiğinden, İtalyan Rönesans'ında Leonardo da Vinci'nin bıraktıklarından, Voltaire'in Fransız Aydınlanma Çağı'nın ve onun Katolik yayılmasının etkisiyle yazdıklardan daha zengindir. Günümüzdeki insanın birçok yakınmasına karşın, medeniyet olarak ilerlemesinin nedeni, geçmişteki insanlardan daha bilgili ve sağlıklı doğmuş olması değil, daha zenginleştirilmiş bir kültür mirasına, bilgi, deneyim ve sanat birikimine sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Zira kültür mirası sürekli büyüyüp gelişirken, onun yaratıcısı olan insanın da medeniyet anlayışı sürekli büyüyüp gelişmektedir.

İşte tarih eğitiminin önemi, her şeyden önce ve hepsinin üstünde, o tarihî mirasın yaratılmasında, kayda alınmasında, korunmasında, aktarılmasında ve kullanılmasında ortaya çıkar. Dolayısıyla tarih eğitimi, yalnızca geçmişteki hata ve kusurlardan ders almak için kullanılmamalıdır. Özellikle bu eğitimin, yaratıcı ruhlara, özendirici ve ilham verici nitelikte olmasına dikkat edilmelidir. Böylece tarih eğitimi, sıkıntılı bir labirent olmaktan çıkıp, bir cennet beldesine; binlerce kahraman, devlet adamı, mucit, bilgin, sanatçı, müzik üstadı, aşık ve felsefecinin yaşadığı, konuştuğu, öğrettiği, çalıştığı, şarkı söylediği vb. aydınlıklar ülkesine dönüşebilir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Hâl böyle olunca insanların ona verdiği anlamdan başkasını veya fazlasını bulamadığı için tarihçi üzülmez; hatta özür de dilemez. İşte geçmişle övünç duyanlar, fani hayatı ancak böyle aşabilirler. Bir başka deyişle insanlar, hayatı boyunca ortak uygarlık mirasından topladıklarını, çocuklarına aktarabildikleri ölçüde mutlu olurlar. O mutlu kişiler ki, son nefeslerine kadar tükenmez mirasa, varlığını besleyen ortak geçmiş ve sonsuz yaşama, şükran borcu duyarlar.

Oysa tarih, daha önce de belirtildiği gibi, bir *nakil ilmi* olarak değerlendirildiğinden, ezberci ve sıkıcı bir amel haline gelmiştir. Sırf bu yüzden öğrenciler, tarih dersinden genellikle hoşlanmazlar.

Ne var ki son yıllardaki eğitim ve öğretim alanındaki değişiklikler ve müfredat programlarındaki amaç ve davranış uyumunun sağlanması, tarihe olan bakışı da değiştirmiştir.

Yeni tarih anlayışıyla, bireyi esas alan ve onu merkez³ kılan evrensel bir algının benimsendiği görülür. Gerçekten de gelişkin bir tarih bilinci, yaşanan çevreden veya mekândan dünyaya, bugünkü tarihten geriye doğru gitmeyi esas kabul eder. Her şeyden önce insan, öncelikle yaşadığı mekânı beğenmeli ve sevmelidir. Çünkü sevgi, halkalar halinde bu coğrafyadan geriye doğru gider ve ona katkıda bulunanlara ulaşır.

Aslında tarihi bu yönde anlamak, siyasî ve askerî olayların yanında, onları hazırlayan sosyal ve fizikî olaylara, insanın meydana getirdiği kurumlara, sanat eserlerine ve eşyaya daha fazla önem vermek demektir. Kaldı ki bu anlayışa göre olaylar, sebep-sonuç ilişkisi içinde ele alınmakta, ferdi kahramanlardan ziyade, toplumların esasları üzerinde durulmaktadır.

Bu değişimden hareketle KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, öğrencilerin olaylar üzerinde düşüncelerini ve bu düşünceden hareketle analiz ve sentez yapabilmelerini amaç edilen, yeni tarih kitapları yazdırtmıştır.

Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın bu anlayışına göre öğrenci, yönlendirilmemektedir. Ders kitaplarında yorumlar ortaya konurken kesin ifadelerden ziyade, esnek ifadeler yer verilmiştir. Öğretmenler ise kendilerinin de yanılabilirliğini göz önünde bulundurarak, öğrencilerine olaylar karşısında önyargısız bakabilme becerisini kazandırabilme amacındadırlar. Bir başka deyişle Bakanlık, bu düşünce perspektifi içinde toplumu geliştirmenin yollarını aramakta ve gençlere farklı bir şeyler öğretmek, önyargıları

³ Burada öğrenci merkezli eğitim sistemi kastedilmektedir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

kılabileceğine inanmaktadır. Ancak bunu, ne ölçüde gerçekleştirebildikleri şüphelidir.

Aslında 1970'lere kadar çağdaş ülkelerde tarih programını geliştiren komisyon üyelerinin ve tarih öğretmenlerinin temel sorusu şudur: “Okul tarihinin konusu esas itibarıyla ne olmalıdır?” (Dance, 1969: 89).

I. ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra Milletler Cemiyeti'nin ve UNESCO'nun öncülüğünde, tarih programlarının ve ders kitaplarının içeriğine ilişkin uluslararası toplantılar yapılmış ve buralarda ‘*siyasî tarihten*’ çok ‘*uygarlık tarihinin*’ önemi ve savaşların nasıl ele alınacağı konuları ele alınmıştır. İşte bu fikir ışığında, özellikle de 1970'lerde, İngiltere'de ‘*Yeni Tarih*’ anlayışının ortaya çıktığı görülür. Bu anlayışa göre öğrencilerin tarihsel kaynaklar üzerinde bir tarihçi gibi çalışarak, tarihi öğrenmesi amaçlanmıştır.

Bugün ise ‘Yeni Tarih’ anlayışının etkisiyle okullardaki tarih eğitiminin ana sorusu “*Tarih dersleri aracılığıyla, öğrencilerde geliştirilecek temel beceriler neler olmalıdır? Bu beceriler ile tarihî gerçekler nasıl dengelenebilir?*” (Ata, 2006: 31) olmuştur.

1980'lerden beri KKTC'de ise ‘Yeni Tarih’ görüşü, tarih ders programlarında siyasî ve sosyo-kültürel olayların hangi denge üzerinde kurgulanacağı tartışmasına indirgenmiştir. Daha sonraları bu denge, 2004 yılının lise ve ortaokul tarihi programlarıyla, ‘*Kıbrıs kültür tarihi*’ lehine kurgulanmaya çalışılmıştır. Ders programlarında siyasî tarih ile kültür-uygarlık tarihi, belirgin bir şekilde ayrıştırılmıştır. Ders kitaplarında öncelikle siyasî olaylar anlatılmış, sonra da kültür ve sosyal hayata geçilmiştir. Ancak yeni hazırlanan Sosyal Bilgiler ve lise tarih programlarıyla, öğrencilere kazandırılmak istenen temel becerilerin tam olarak kazandırıldığını iddia etmek mümkün değildir. Zaten Kıbrıslı Türkler, geçmişte yaşanan acı hatıralardan olsa gerek, büyük oranda geleceğe bakan bir toplum olduğundan, geçmişi ve geçmiş ile ilgili şeyleri ötelemektedirler.

Durum bu haldeyken, sorunlu olan bu tarihin nasıl öğretilceği ve yeni nesillere nasıl aktarılacağı, herkes için oldukça zor bir konudur. KKTC'de tarih eğitimi bu kadar önemliyken, 1990'lı yılların sonuna kadar akademik çevrelerde önemli bir çalışmaya konu olduğu söylenemez. Ancak son yıllarda, özellikle de Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin (CTP) ve reformistlerin çalışmaları ile sistematik bir araştırma konusu haline gelen tarih eğitimi, modern tarihin önemli ve temel sorunlarından birini, yani ‘*hümanizmayı*’ ve ‘*barışı*’ konu edinmiştir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Buna rağmen Kıbrıslı Türklerin, birçok konuda olduğu gibi kendi tarihlerini öğrenirken, uluslararası standartlara göre nerede olduğu tespit edilememiştir. Zira bu konuda sağlıklı bir araştırma yapılmış değildir. Ancak Kıbrıs'taki tarih eğitimi, aslında ekonomik ve sosyal gelişimi itibarıyla benzer birçok ülkeye olduğu gibi pek farklı bir çizgi takip ettiği düşünülmektedir. Çünkü gelişmiş ülkelerde tarih eğitimi ve onunla ilgili tartışmalar, Kıbrıslı Türklerin üzerinde tartıştığı konulardan pek farklı olmadığı varsayılmaktadır.

Kıbrıslı Türkler için en iyi örnek, belki de birçok yönden incelenmesi gereken ABD'deki tartışmalar olabilir. Gary Nash, Charlotte Crabtree ve Ross Dunn'ın yazdığı *History on Trial* adlı kitap, 1990'lı yıllarda Amerika'da yaşanan tarih eğitimi tartışmalarını konu almaktadır. Bu tartışmalar, ülke çapında o kadar hararetli olmuştur ki, genel olarak '*Kültür Savaşları*' (*Culture Wars*) olarak anılmasına neden olmuştur.

1994 yılında ABD'de genel olarak eğitim kalitesi konusundaki endişeleri dile getiren bu yazarlar, tarih eğitiminin nasıl olması gerektiğiyle ilgili kapsamlı çalışmalarını, *Millî Tarih Standartları* adı altında sunmuşlar ve çalışmaları, ülkenin birçok yerinden farklı parti, toplumsal kuruluş ve medya kanalları tarafından şiddetli saldırıya uğramıştır. Aslında saldırının esası, *Millî Tarih Standartları*'nin, ABD'nin geçmişini karamsar, ezik ve zayıf gösteriyor olmasıydı. Tarihin, kahramanlar ve şanlı bir geçmiş olduğunu düşünen birçok kişi, tabii ki Amerika'nın karanlık mazisinin ortaya çıkarılmasını '*vatan hainliği*'⁴ olarak görmektedir. Oysa çalışmanın amacı önyargısız, kanıtlara dayanan, gereksiz yere mitleştirmeye gitmeden ve farklı bakış açılarını koruyarak, bilimsel bir tarih anlayışı ortaya çıkarmaktır. Hatta yazarların şu sözleri, '*eleştirel tarih eğitiminin*'⁵ ülkeyi yıkmak değil, aksine korumak olduğunu, açıkça belirtme ihtiyacı hissetmişlerdir.

Aslından bu durum, KKTC boyutunda da pek farklı değildir. Çünkü işin öteki tarafında yer alan millici, gelenekçi ve muhafazakâr gruplar veya tarihçiler, Kıbrıs Türk tarihinin karanlık dönemleri ile yüzleştirmenin, vazgeçilmez bir yöntem olmadığını düşünmektedirler. Zira bu tür tarihçiler, Kıbrıs'taki halkların tutumlarını, bazı konulardaki işbirliğini, vergiler ve kıtlık için ayaklanmalarını, eğitimde geri kalmışlığını, eski yöneticilerinin hatalarını ya da büyük politik idealler ile gerçekler arasındaki can alıcı farkları, Osmanlı'nın

⁴ Bununla ilgili bkz... "Geçmiş Nasıl Öğretmeli? – ABD Örneği", *Yurt Gazetesi*, 1209 (27 Ocak 2007): 1.

⁵ Bununla ilgili bkz... "Geçmiş Nasıl Öğretmeli? – ABD Örneği", *Yurt Gazetesi*, 1209 (27 Ocak 2007): 1.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

ya da Türklerin adını kötüye çıkarmamak amacıyla irdelemiyorlardı. Aslında birçok tarihçi, Kıbrıs Türk toplumunu geliştirmek ve zorlu kazanımlarının korunması için geçmişi eleştirmekle mükellef olduğunu düşünmekteydi. Bundan hareketle KKTC’de tarih eğitiminin politik hedefler için kullanılmasına dair ciddi bir örnek verilecek olursa şunları söylemek mümkündür:

Her şeyden önce demokrasi ve tarih, birbirleriyle sürtüşmeli bir ilişki içindedir. Çünkü devletler, millî bir kimlik oluşturmak için tarihi kullanmaktadırlar. Özellikle de bu uğurda, vatandaşları bir araya getiren manzum hikayeleri tercih etmektedirler (Appleby, 1994: 289). İşte burada önemli bir soru ortaya çıkmaktadır: O da tarihin, toplumların hangi ihtiyacına cevap vereceğinin sorgulanması gerektiğidir. Yanlılarla dolu olsa da kendi yüceliğini ortaya çıkaran bir geçmiş mi, yoksa acı verici de olsa karmaşık ve doğru anlatımların sağladığı özgürlük mü? Aslında bu sorunun cevabını vermek, gerçekten de zor bir iş olduğu ortadadır. Çünkü dünya devletleri, tarihi halen daha etnik ayrılmışlığın önemli bir öznesi olarak kullanılmaktadırlar.

Unutmamak gerekir ki, 1990’lı yıllarda en kanlı etnik çatışmanın, hatta soykırımın yaşandığı Bosna-Hersek’te bile tarih, Boşnak, Sırp ve Hırvat okullarında kültürel mitlerin, stereotiplerin ve önyargıların ışığında yorumlanıp anlatılmıştır. Dolayısıyla tarih eğitimi, barış ve uzlaşma sağlamak yerine, düşmanlık ve korku aşılmalıdır.

Bu bağlamda, yeni kurulan *Revizyon Komisyonu*, barış ve uzlaşma sağlamak adına, tarih kitaplarındaki ‘uygunsuz’ ve ‘itiraz edilen’ konuları çıkarma görevini üstlenmiştir. Bosna-Hersek’te yaşayan Müslüman Boşnakları, Ortodoks Sırpı veya Katolik Hırvatları hedef alan, suçlayan, aşağılayan tarih, edebiyat, dil ve din kitaplarındaki temalar gözden geçirilmişlerdir. Komisyon üyeleri, kendi çocuklarını diğer etnik grupta hayal etmeye veya çocuklarını kendi halkları hakkında çarpıtılmış bilgileri okurken düşünmeye teşvik edilmişlerdir.

Bosna-Hersek’te olduğu gibi Kıbrıs’ta da tarih eğitimi, siyasî amaçlar için kullanılmıştır. UNOPS’un⁶ sponsorluğunu yaptığı ve iki toplumda ‘Barış İçin Eğitim’ projesinin bir parçası olarak yapılan İlkokul 5. sınıf tarih, sosyal bilgiler ve edebiyat kitapları ile ilgili bir araştırmada, ders kitaplarındaki ‘milliyetçi’ ve ‘şovenist’ unsurlar ve iki toplum arasındaki bölünmeyi kökleştiren temalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Kıbrıs tarihindeki 1571, 1821, 1878, 1912,

⁶ United Nations Office for Project Services.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

1914, 1923, 1931, 1948, 1955, 1958, 1960, 1963, 1974 ve 1983 gibi hassas tarihlerin, her iki toplum tarafından kendilerince yorumlandığı ve resmî devlet politikaları çerçevesinde, aynı olayların oldukça farklı anlatıldığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla her iki toplumun kabul edebileceği objektif ve dengeli bir tarih anlatımının, karşılıklı anlayış, uzlaşma ve kalıcı bir barış için önemini anlatmak gereksizdir. Ayrıca on iki yıl önce, büyük çatışmaların yaşandığı Bosna-Hersek'te etnik ayrımcılığı sonlandırıp, barış ve uzlaşma sağlamak adına yapılmakta olan eğitim reformları, örnek teşkil etmesi bakımından da incelenmiştir.

Araştırmanın bazı bulgularına göre Rum yönetiminin İlkokul 5. sınıf tarih kitabında, adanın fethiyle ve Osmanlı dönemiyle ilgili saptırılmış birçok bilgi ve abartılı ifadeler⁷ içerdiği görülmüştür. 1963 ve sonrası gelişmelerle ilgili olarak tek yanlı bir anlatım vardır. Özellikle de Kıbrıs Türk halkının bütününe suçlayan⁸ bir yaklaşım vardır. Kıbrıslı Türklerin bir kısmının bu savaşta kayıplar verdiği, Rumlar gibi onların da acılar çektiği ve bu savaşta her iki toplumdaki sivil halkın zarar gördüğü anlatılmamaktadır. Aksine önyargılara ve aşırı genellemelere kaçan etnosantrik bir üslup olduğu görülmüştür. Bu durum, çocukların yıllarca Kıbrıslı Rumlarla Türkler arasında hiç bitmeyen bir düşmanlık ve çatışma fikriyle karşılıklı güvensizlik içinde yetişmelerine yol açmıştır. Zaten her iki taraftaki öğrencilerin ailelerinin, adadaki çatışma ortamından etkilenmemesi imkânsızdır. Oysa aynı olumsuzlukları birçok Kıbrıslı Türk ailenin de yaşadığını öğretmek, iki toplum için de 'tramvatik' olan bu tecrübenin daha dengeli anlaşılmasına yardımcı olabilecektir. Pek tabiidir ki bu durum, karşı taraf için de geçerlidir. Ancak Rumlar, genel olarak tartışmalı, itilafli ve duyarlı konularda tek yanlı bir aktarımla, trajedinin salt 1974 müdahalesi ile başladığını iddia etmektedirler.

Böylece tartışmalı konularda her iki tarafın öğrencileri için, diğer toplumun 'olaylardan nasıl etkilendiğini' veya 'neler olduğu'nu öğrenmeleri mümkün olmamaktadır. Bu da onların, olayları değişik açılardan değerlendirememelerine ve alternatif perspektiflerin farkına varamamalarına neden olmaktadır.

Sonuç olarak denilebilir ki, birbiriyle çelişen iki toplumsal tarihin ve kimliğin bulunduğu bir adada, nasıl bir uzlaşma sağlanabileceği ve sağlıklı çözüme nasıl ulaşılacağı dikkatle incelenmelidir. Esasında tarih kitaplarının gelecek için yazıldığı kabul

⁷ Osmanlılar adayı sömürmüşler, geri kalmasına neden olmuşlar ve 'Kıbrıslılar' zulmetmişlerdir.

⁸ Kıbrıslı Türkler mevcut düzene karşı çıkan asiler olarak gösterilmektedirler.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

edilecek olursa, adada kalıcı bir barış için karşılıklı olarak daha az önyargılı, daha uzlaştırıcı bir tarih öğretimine ve genel eğitim sistemine ihtiyaç duyulduğu ortadadır.

2. Öğrenciye Ders Programlarıyla İlgili Olarak Tarih Bilinci ve Ahlâkî Değerlerin Kazandırılması

Tarih bize birçok kavmin ve milletin nasıl doğduğunu, geliştiğini, kuvvetlendiğini ve nasıl zayıflayıp yok olduğunu göstermektedir. Hititler, Sümerliler, Romalılar gibi insanlık tarihinde derin izler bırakan ve insanlığın ilerlemesinde önemli rol oynayan bu milletlerin, yükselme ve gerileme dönemlerine bakıldığında, birçok benzerlikler bulunduğu görülmektedir. Bu milletlerin hemen hepsi, belli bir dönem içinde müreffeh bir hayat yaşamışlardır. Fakat ilerleyen yıllarda zenginliğin verdiği rehavet, tembellik ve rahat yaşama, gösteriş merakı ve halktan, toplumsal değerlerden ve bütünlükten uzaklaşmak gibi davranışlar yüzünden, perişan bir hâle düşmüşlerdir. Buna karşın kendilerinden sonra gelen nesillere, maddî ve manevî miraslarını da aktarmışlardır. Günümüzde milletler, her türlü maddî veya manevî mirasını okullarda okutulan tarih dersiyle aktarmaya çalışırlar. Böylece insanlarda, yaşadığı dönemdeki olayları daha iyi tahlil etme ve gelecek nesillere iyi bir emanet bırakma bilinci oluşturmaya gayret sarfederler. Bir başka deyişle tarih dersi, milletlerin o dönemdeki siyasî olayları, sosyal yaşantıları, gelenek, görenek, örf ve âdetleri incelemesine vesile olur. Milletlerin hayatını etkileyen iyi ve kötü faktörleri belirtir. Böylece öğrencilere, kötüyü yapmama bilinci verilerek, ahlâkî değerler kazandırılmaya çalışılır.

Burada sözü edilen bilinci kazandırmada, tarih dersine önemli bir görev düşmektedir. Gerçekten de geçmişten ders almayı sağlayan tarih, insanlara yukarıda sözü edilen değerleri ulaştırmada en önemli araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer derslerde olduğu gibi tarih dersinde de seçilen konular, araç-gereçler ve kullanılan yöntemler, dersin hedefine ulaşmasında etkilidirler. Siyasî, ekonomik ve kültürel konular işlenirken, öğrencilere ahlâkî değerlerin de kazandırılması gereklidir. Tarih kitapları, yalnız siyasî ve askerî olayları içermemeli, bunların yanında toplumların geçmişiyle ilgili bütün unsurları kapsayan bir sentez oluşturmalıdır. Bu amaca yönelik olarak tarih konuları işlenirken, öğrencilere özellikle ahlâkî değerlerin nasıl kazandırılacağına ve öğrencilerin seçilen okuma parçalarında geçen ahlâkî ifadeleri algılama durumlarına bakılmalıdır.

Zira eğitim ve öğretim yaşamının temel öğelerini, okul ve öğretmen oluşturur. Öğrencinin dersi sevmesi, çalışma alışkanlığı kazanmasının yanı sıra benimseyeceği değer yargıları ve tutumları açısından da öğretmenin rolü büyüktür. Aslında öğrencinin kabul edip

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

benimseyeceği ve daha sonra uygulayacağı davranışlar, ona en yakın kişi, yani öğretmen tarafından kazandırılmaktadır. Gerçekten de yapılan araştırmalar, öğretmenin kişisel yönelimi, öğrenci yöneliminin önemli bir değişkeni olarak belirlenmiştir (Thompson, 1993: 4203). Örneğin öğretmen, sınıfta çeşitli davranışlar sergileyebilir: Ödül verme, öğrenciyi benimseme, saygılı olma, tutarlı olup hakça davranma, ilgilenme, dilini iyi kullanma, kararlılık, esneklik, örnek olma, kendini işine adanma gibi (Lemlech, 1988: 6).

Ahlâkî değer kazanımında öğretmenin amacı, öğrencileri erdemli insan hâline getirmeye çalışmak olmalıdır. Kıbrıs Türk tarihi dersinde de öğretmen, geçmişteki siyasî ve iktisadî olayları anlatmanın yanında, sosyal ve kültürel gelişmeleri, yer ve zaman belirterek gelecek nesillere aktarmalı, böylece öğrenciler yaşadığı toplumun ve diğer toplumların yeteneklerini, tutum, inanç ve değerlerini tanıyabilmelidirler. Bundan hareketle Kıbrıs Türk tarihi dersinde öğretmenin genel amacı şunlar olmalıdır:

- 1) Öğrencinin geçmişi ve bugünü anlamasına yardımcı olmak.
- 2) Öğrencide, bütün insan etkinliklerine karşı bir duygudaşlık uyandırmak.
- 3) Kendisini bir zaman boyutunun akışı içinde görmesini sağlamak.
- 4) İnsan soyunun bir üyesi sıfatıyla, geçmişe neler borçlu olduğunu ve geleceğe karşı ödevlerini kavratmak.
- 5) Olayları, nedenleriyle ve sonuçlarıyla birlikte görüp açıklamaya alıştırmak ve öğretmek, dolayısıyla düşünme gücünü geliştirmesine yardımcı olmak.
- 6) Öğrencinin, toplum-birey ilişkisini, uygun örneklerle kavramasına ve adil bir şekilde yetişmesine yardımcı olmak.
- 7) Herkes tarafından kabul edilen insanî değerleri, öğrencinin benimsemesine yardımcı olmak (Özbaran, 1992: 100; Ulusoy, 2005: 112).
- 8) Mensubiyet duygusunu kazandırmak; dolayısıyla ‘*ben kimim, neyim, nereden geldim, buraya nasıl geldim...*’ gibi sorular sorarak, bireyin insanlık tarihindeki yerini ve köklerini arayarak, *mensubiyet duygusunu* geliştirmek.
- 9) İnsanın doğası ile ilgili geniş bir görüş açısı geliştirmek; dolayısıyla insanın sosyal, psikolojik, psiko-fizik hareketlerini değerlendirmek.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

- 10) Bireyin dünya görüşü ve uluslararası anlayış gelişimine katkıda bulunmak.
- 11) Geçmişte insanların yaptıkları hataların görülmesini sağlamak.
- 12) Toplumun sosyal, siyasal ve ekonomik problemlerin sebeplerini araştırıp, anlamayı çalışmak.
- 13) Bireye, eleştireci düşünme becerilerini kazandırmak.
- 14) Bireye, uygarlığın yararlarını anlatmak; dolayısıyla bugünün kıymetini bilmek.
- 15) İnsanlığın elde ettiği başarıları tanımak.
- 16) Dil, edebiyat ve genel olarak kültür kavramlarına aşina olmak.
- 17) Birey, yaşadığı toplumun tarih bilincine ve millî şuuruna sahip olmak.
- 18) Yaşadığı toplumla gurur duymak ve geleceğe güvenle bakmak.
- 19) Geçmişte ortaya çıkmış büyük düşüncelerin ve akımların, bugünkü uygulamalarını gözlemlemek.
- 20) Değerleri ve inançları algılamak.
- 21) Bireye, yaşadığı toplumu anlayabilmek için gerekli donanımı sağlamak.
- 22) Geçmiş, dolayısıyla bugünü anlama yetisi kazandırmak.
- 23) Bireyin düşünsel ufkunu geliştirmek.

Tarih dersi aracılığıyla geçmiş ile ilgili birtakım bilgi veya inançların geleneksel olarak öğrencilere benimsetilmesinin önemli bir nedeni de ahlâk eğitimi için ‘*tarih anlayışının*’ insanlara kazandırılmasıdır. Bu anlayışa göre; “*öğrencilere geçmiş hakkında birtakım bilgiler vermenin güçlü, geleneksel bir nedeni, çoğunlukla telkin yoluyla ahlâkî kuralların yerleşmesini*” (Safran, 1997: 28) sağlamak olmuştur. Aslında daha geniş yönleri olan bu amaç, genellikle belirli bir tarihî mirasın aktarımı ile bir arada sunulmuştur. Tarih eğitimi almış olmak, çeşitli insan deneyimleri ile ilgili birtakım düşünme yöntemleri kazanmış olmak demektir (Montagu, 2000: 59). Aslında kazandırılan bu bilgiler, insanlara faydalı olacağı manasına gelir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Bundan hareketle her milletin amacı olduğu gibi, Kıbrıslı Türklerin de amacı vardır ve bu amaca istinaden gençlerini, ahlâk bakımından olgun bir vatandaş olarak yetiştirmek temel hedef olmuştur. Dolayısıyla Kıbrıslı Türklerin bu isteklerinin gerçekleşmesi için çocuklarına, dünyada ve Kıbrıs'ta neyin doğru, neyin yanlış olduğu yargısını öğretecek ve içinde yaşadığı toplumu düzeltip ilerletme duygusu kazandıracak bir tarih bilincinin verilmesini zorunlu kılmaktadır. Bir başka görüşe göre de “*milletlerin hayatı, zamanın karanlıklarından, tarihin aydınlıklarına kadar uzayıp gider. Ahlâk, milletten ayrılma[dığı gibi] tarih boyunca var olup 'düünden bugüne' gelmiştir. Milletlerle birlikte var olup gelen ahlâkın en coşkun kaynaklarından birisi de millî [aidiyet] duygu olduğuna göre tarihin rolü ve önemi, ahlâkta da kendini gösterir. Zira millî tarih bilinci, inancı ve sevgisi yükselmiş insanlarda, ahlâkî değerler de daha sağlam olur*” (Öz, 1959: 14). Bundan da anlaşacağı üzere tarih-ahlâk-egitim paradigması arasında ciddi bir korelasyon vardır.

Küçüklüğünden itibaren, toplum olayları içinde yaşayan veya millî kahramanlıkları dinleyen insanlarda, millî duygular genellikle kuvvetli olur. Her şeyden önce büyük devlet adamları ve kahramanlar için hayranlık duymak, kendinden başkalarına değer vermek, atalarını sevmek, onların soyundan geldiğine inanmak, insana manevî ve ahlâkî kuvvet verir. Öyleyse millî tarih, ahlâkın tükenmez hazinelerinden birisi olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Çünkü tarih bilmeden verilen kararların, geçmişteki hataların tekrarından başka bir şey olmayacağı açıktır.

Tarih konularına baktığımızda ilk insandan bugüne kadar gelip geçen toplulukların hayatları, savaşları, kültürleri, uygarlıkları ve ahlâkî değerleri görülür. Tarih dersinin öğrenciye sevdirmesi ile yeni yetişen nesle; özgürce düşünmek, duygu ve yorum gücünü geliştirmek, kültürel seviyesini artırma bilincini kazandırmak, kendisine güveni olmak, öğrendikleri kötü davranışlardan ibret alarak kaçınmak ve iyi şeyleri hayatında uygulamayı öğrenmek gibi davranışlar kazandırır. Böylece geleceğin teminatı olan genç nesillere, tarih eğitimi aracılığıyla kültür mirası aktarılmış, millî benlik korunmuş, pekiştirilmiş, ahlâkî değerler benimsetilmiş ve sosyal gelişim sağlanmış olur. Bundan hareketle bu bilincin ve davranışların kazandırılmasında, *öğretmenlere* düşen görev kadar, *ders kitaplarının yazarlarına* da görev düşmektedir. Çünkü ders kitaplarına, yazarın ister istemez düşünceleri yansımaktadır. Bunun için yazarlar, mümkün olduğu kadar tarafsız olmaya çalışmalıdırlar.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Tarih eğitimi alanında yapılan araştırmalara göre tarih dersinde öğrencilerin başarısızlığına bakıldığında, düşünme fırsatı vermeyecek kadar ağır bir bilgi yükünün, öğrencileri tedirgin etmekten ve derse karşı soğutmaktan başka bir işe yaramadığı görülür. Dolayısıyla tarih eğitimi sayesinde öğrenciler, salt bilginin yanında, iyiyi kötüden ayıran ve bunu sorgulayan bir anlayışı da kazanmalıdırlar. Çünkü milletler, tarihten beri toplu ve egemen yaşama arzusunu, örfünü ve adetini nasıl koruduğunu, tarih eğitimi ile aktarırlar ve bunları yaşatmak için o toplum insanlarına, ahlâkî bir değer olarak verirler. Kaldı ki tarih formasyonu, insanlarda ve toplumlarda devamlılık fikrini uyandırmaktadır. Böylece bu durum, onları boşluktan kurtarmaktadır. Zira devamlılık fikrinden mahrum insanlar, ne tarihî miraslarına sahip çıkabilirler, ne de gelecek nesillere bu mirası aktarabilirler (Safran, 1993: 6). Hâl böyle olunca tarih eğitiminin, millet hayatındaki rolü ve önemi, ölçülemeyecek kadar büyüktür. Yani bir başka deyişle millî benliğin uyanmasında ve beslenip kökleşmesinde, millî tarihin önemli bir rolü vardır. Zira genel kanaat odur ki, tarihten gelen millî özelliklerini, dilini, medeniyetini korumayı ihmâl eden milletler, dağılmaya ve sonunda yok olmaya mahkumdurlar.

Gerçekten de tarih sayesinde fertler, geçmiş hayatlarını bütünü ile kavrayabilirler, toplumsal tehlikeleri bilebilirler, millî kişiliklerini idrak edip, tarihî haklarını ve emellerini apaçık görebilirler. Ayrıca, tarih öğretimi ile öteki insanlara karşı saygılı, kendi ahlâkî değerlerini koruyan ve geliştiren, yurttaşlık becerilerini ve değerlerini gelişime açık tutulabilen insanlar yetiştirilir (Safran, 1993: 17). Çünkü tarih eğitimi sayesinde öğrencilerin ilgi, tutum, değer verme gibi duyu ve davranış eğilimleri gelişmektedir. Yani öğrenciler, tarih dersinde yurt sevgisi, topluma karşı sorumluluklarını yerine getirme, millî ülkülere bağlılık, kendine güven, başkalarına ve değişik fikirlere karşı hoşgörü ve toplumsal düzen konularında ahlâkî davranışlar kazanması amaçlanmaktadır. Zaten KKTC Milli Eğitim Yasası'nın 5. maddesinin 1., 2., 3. ve 4. fıkralarında, 16., 17. maddelerinde, 20. maddenin 2. fıkrasında, 22. maddenin 1. ve 2. fıkralarında, 46. maddenin 3. ve 4. fıkralarında; Millî Eğitimi Denetleme, Değerlendirme ve Yönlendirme Kurulu Yasası'nın 6. maddesinin 2. fıkrasının A. ve B. bentlerinde, 7. maddenin 5., 6. ve 8. fıkralarında, 14. maddenin 1. fıkrasının C. bendinde; Talim ve Terbiye Yasası'nın 3. maddesi, 5. maddenin 1. fıkrasının A. ve C. bentlerinde ve son olarak 7. maddenin 1. fıkrasında bu hususlardan açıkça söz edilmektedir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Fakat yukarıda belirtilen davranışların ve bilincin kazandırılabilmesi ve tarih öğretiminin amacına uygun bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için öğretmenin; kendisinin ve alanının özelliklerini, amaçlarını tanıması kadar sınıf içindeki tutumunun olumlu, tutarlı ve sürekli olması gerekir. Aynı zamanda amaçlar ve buna uygun olarak tutumlar, davranışlarla desteklemelidirler. Çünkü tarih öğretimi, kültürel mirasın önemli bir parçası olmasından dolayı, karşılaştırma, çözümlenme, sentez ve öteleme gibi eğitimsel becerileri geliştirmesi ile her öğrencinin bilmesi gereken fikir ve kavramları vermesi, empatiyi beslemesi, öğrenciyi iyi bir vatandaş ve milletin sadık bir taraftarı yapması, ayrıca, öğrencilerin ait oldukları gruba saygı duymaları ve toplum içinde ahlâk kurallarının yerleşmesini sağlaması bakımından önemli ve gereklidir (Nichol, 1996: 3-4). Dolayısıyla KKTC’de millî eğitime dayalı tarih öğretimi, bu formasyonla desteklenmeli ve planlanmalıdır.

John Dewey’e göre tarih öğretiminin amacı; insanların birbirleri ile iyi bir iletişim kurmasını sağlamak, çocuğa sosyal hayatın değerlerini takdir ettirebilmek, insanlığa yardım eden ve insanlığı ilerleten karakter türlerini benimsetmektir der (Dewey, 2000: 43). Bu da gösteriyor ki toplumsal değerleri benimsemek, toplumun ahlâkî değerlerini bilmekle mümkündür. İnsanlar, önce kendi değerlerini benimseyip sonra da diğer toplumların değerlerini tanıyıp, onlara saygı göstermelidirler. Çünkü ahlâk kuralları, bütün insanları sevmeyi tavsiye eder. Ahlâklı insan, bütün insanları sever ve onlara bağlanır. Ama kendi vatandaşlarını iyi tanımayan, toplumunun ahlâkî değerlerini bilmeyen, onları sevmeyen insanın, başka ülkelerin insanlarına, geleneklerine sempati ile hayranlık duyması ‘taklitçilik’ ve ‘öncelik yanılması’ (Binat, 1971: 30) olarak görülür. Bundan dolayı, tarih eğitimde kullanılması istenilen hikâyeler, okuma parçaları, maddî kültür unsurları vb. araçlarla öğrencinin geçmişi ile gurur duymasının yanında, öğrencilere ahlâk değerleri de verilebilir ve bu değerler, kolaylıkla öğrencilere kazandırılabilirler.

Öyleyse KKTC’de son zamanlarda değiştirilen tarih kitaplarındaki okuma parçaları veya eğitim materyalleri, KKTC Anayasasında, Milli Eğitim Yasasında ve 4. Milli Eğitim Şurasında da belirtildiği gibi millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik ve sosyal bir hukuk devleti olan KKTC’ye karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici ve bu değerlerle ilgili ders konularını sevdireci mahiyette olmalıdır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Bunun için de tarih konuları işlenirken, öğrencilere anlatılacak olan ahlâkî değerlerle ilgili hikâye, anı ve vakalarla veya konu ele alınırken önemli devlet adamlarının yaptığı davranışların incelenmesiyle ya da örnek olaylarla öğrencilerin ahlâkî değerleri anlayıp anlamadığı belirlenmeye çalışılmalıdır.

Aşağıda, örnek olsun diye Türk tarihi içinde büyük bir öneme sahip olan Osman Bey ile ilgili bir metne yer verilmiştir. Parçada, Osman Bey hakkında *adaletlidir; insanlara iyilik yapmıştır; dürüsttür; alçak gönüllüdür; yardımseverdir* diye direkt bilgi verilmemiştir. Öğrencilerden bu parçayı okuduktan sonra yukarıdaki gibi ahlâkî değerleri içeren ifadeleri yazmaları beklenmiştir. Bu amaçla, öğrencilere, okudukları parçadan ne anladıkları sorulmuş ve verilen cevaplara göre öğrenci görüşleri, frekanslara ayrılmıştır. Bu çalışma, Atsız tarafından Sakarya ili, Adapazarı Namık Kemal İlköğretim Okulu 6. ve 7. sınıflarda 83 öğrenciye uygulanmıştır.

Tarih konuları işlenirken, ünite sonuna konulan okuma parçası ise şu şekildedir:

“Osman Bey, Eskişehir’de bir pazar yeri kurdurttu. Pazara, civardaki Türkler ve Bizanslılar da gelirdi. Bu bölgede yaşayıp pazarcılık yapan Bizanslılar, yaptıkları güzel bardakları bu pazara getirip satarlardı. Bir gün Germiyanlı bir bey, Bizanslı bir pazarıcıdan bir bardak alır ve parasını vermez. Bizanslı pazarıcı, Germiyanlı beyi Osman Bey’e şikâyet eder. Osman Bey, Germiyanlı beyi yanına getirip, Bizanslı pazarıcının hakkını almış ve Bizanslı pazarıcılara saldırmamalarını emretmiştir. Bu olay Bizanslı pazarıcılar arasında büyük bir etki yapmış ve Türklere olan güvenleri artmıştır. Bu olaydan sonra Bizanslılar, pazar yerine kadınlarını da getirmeye başlamışlardır” (Atsız, 1992: 20) .

Parçanın sonuna konulan soru ise şudur:

Bu parçada Osman Bey’in hangi özelliği anlatılmıştır?

Öğrenci, cevaplardan anlaşıldığına göre parçada dolaylı olarak anlatılan, öğrencilere benimsetilmek ve kavratılmak istenen değerleri, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun kavradığı görülmüştür. Öğrenciler çoğunlukla; *Osman Bey adaletlidir; iyi ve dürüst bir insandır; herkesin hakkını vermiştir; yardımseverdir; her millete eşit davranmıştır* gibi cevaplar vermişlerdir. Kısacası öğrenciler, kendi yorum güçlerini kullanarak, amaca uygun davranmışlardır. Bu çalışma ile öğrencilere, hikâyeler, menkıbeler, efsaneler anlatılarak, tarihe mâl olmuş devlet büyüklerinin hayatlarını anlatılarak veya örnek olaylardan yola çıkılarak, ahlâkî değerlerin benimsetileceği görülmüştür.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Sonuç olarak tarih ders kitaplarında amaca uygun bir şekilde hazırlanan okuma parçalarında ahlâk konuları işlenebilir. Çünkü dolaylı yoldan yapılan ahlâk eğitimi, daha başarılı olabileceği görülmüştür. Diğer eğitimciler de gerek ders esnasında, gerekse ders dışında öğrencilere ahlâk kurallarını anlatmaya ve kavratmaya çalışmalıdırlar. Ancak KKTC'deki öğretmenler, derslerinde müfredatı yetiştirme telaşı nedeniyle, ünite sonlarındaki okuma parçalarının üzerinde yeterince duramadıkları düşünülmektedir.

Genelde bazı okuma parçaları üzerinde durulmadan, hemen okunup geçilmekte veya öğrencilere 'evde okuyup gelin' denilmektedir. Bir diğer husus da şudur; okuma parçalarının sonuna, 'bu parçada anlatılmak istenilen nedir?', kişi hakkında bilgi veriliyorsa 'bu kişinin hangi özelliği anlatılıyor?', ibret aldırma amacıyla anlatılan parçada 'burada kötü ve iyi olan davranış nedir?', 'Siz olsaydınız ne yapardınız?' gibi parçaya uygun sorular konulmalıdır. Böylece, genelde Türk milletinin ve özelinde Kıbrıslı Türklerin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; "ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve demokrasiye saygılı vatandaş yetiştirmek amacına dayanması hedeflenen KKTC millî eğitim sisteminde, öğrenci düşünmeye itilmeli ve yine öğrenciler, gerek drama, gerekse empati yöntemi sayesinde bu amaçlara uygun olarak yetiştirilmeye çalışılmalıdır. Bu anlayıştan hareketle tarih derslerinde, öğrencilere aşağıdaki ahlâkî değerler kazandırılabilir.

Öncelikle öğrencilere tarih konuları işlenirken iyilik, doğruluk, dürüstlük, hak, adalet, demokrasi gibi değerler, daha kolay öğretilirler. Ayrıca, insana dair sevginin, saygının, erdemnin önemini ve ahlâklı olmanın yüceliğini kavrama, toplumun kültürünü pekiştirme, geçmişte yaşamış insanlar gibi düşünme ve hissetme (empati yöntemi kullanılarak) beceriler geliştirilebilir (Ulusoy, 2005: 116).

Kısacası toplumun ahlâk özelliklerinin ve değerlerinin kazandırılmasında ya da öğretilmesinde, tarihin önemli bir yeri vardır. Tarih kitaplardaki okuma parçaları, bu ahlâkî değerleri yansıtacak şekilde verilirse, öğrencinin ahlâkî kazanımlarının artırılması ve geliştirilmesi bakımından son derece faydalı olacağı ortadadır.

3. Kıbrıslı Türklerin 21. Yüzyılda Tarih Eğitimi Açısından Millî Kültür Politikası

XXI. yüzyıla yeni girdiğimiz bu dönemde Kıbrıs'ta her iki toplumun tarih eğitiminin hedefleri daha gerçekçi bir şekilde değerlendirilmelidir. Özellikle Kıbrıs'ta tarih öğretimi bir ideolojik

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

manipülasyon, bir propaganda aracı olmamalı veya hoşgörüsüz, bağınaz, aşırı milliyetçi, yabancı düşmanı, ırkçı ya da misyoner düşünceleri yayma amacıyla kullanılmalıdır. Hatta bu öğretim durumu, tam tersine, yani her iki topluma karşı işlenecek suçları önlemek açısından da kullanılabilir. Ancak bu şekildeki tarih; Kıbrıs için hoşgörü, karşılıklı anlayış, insan hakları ve demokrasi gibi temel değerlerin yaygınlaşmasında hayati bir rol oynayabilir.

Gerçi küreselleşen dünyada tarih öğretiminin amaçları açıklanırken bazı düşünürler, millî tarihin bizzat ulus-devlet tarafından ortaya çıkardığını ve dolayısıyla da yazılan millî tarihin “*biz ve ötekilerle*” dolu, bir başka deyişle savaş tarihi olduğunu iddia etmektedirler. Buna göre tarihi, savaşlarla dolu olarak okuyan öğrenciler, çevresindeki tüm milletleri düşman olarak algılamaktadırlar. Aslında dünyanın küreselleşmesi ile birlikte yazılan tarih, genel manada barışçı bir tarzda ele alınmalıdır. Ancak henüz bu fikirlerin tam olarak hayat bulduğunu iddia etmek doğru olmadığı gibi çağdaş Batılı devletlerde bile görmek mümkün değildir.

Dolayısıyla bütün bunlar öğrencilere veya gelecek kuşaklara aktarılırken, geleneksel Türk millî kültürünün, Kıbrıs Türk toplumunun ve kurduğu devletin esasları, asla ve asla ikinci plana atılmamalıdır. Çünkü dünya, günümüzde globalleşmiş bir köye benzetilirken, Kıbrıs'ta yaşayan Türkler, bu köy içerisinde kaybolan hane olmamalıdır. Gerçi KKTC'deki gençlerin, dünyadaki evrensel değerleri öğrenmesi arzulanırken, aynı zamanda kendi aslı ve millî kimliğinin de benimsenmesi beklenmektedir. Çünkü küreselleşen dünyada ‘evrensel kültürün’ ehemmiyeti arttığı bilinmektedir. Hatta XVIII. yüzyılda ortaya çıkan ve XIX. yüzyılda alevlenen ‘milliyetçilik, millî devlet ve millî kültür’ algoritması, bugün itibarıyla bir nebze olsa da zedelenmiştir.

Ne var ki XX. yüzyılın ikinci yarısında ‘supra-nasyonal’, yani ulusötesi toplum veya kimlik, evrensel kimliğe büyük ölçüde yol açmıştır. Lâkin evrensel kültür süjesi, bir bakıma Avrupa ve Kuzey Amerika kültürü olma yolundadır. Bir başka deyişle, Batı kültürü ve onun halkı ve onun kültürü ve onun dili ve onun dini... Bu bağlamda Kıbrıs Türk kültürü, millî kültür olma yolunda mı; yoksa supra-nasyonal olma yolunda mı ilerleyecektir.

Peki, *Kıbrıs Türk halkının millî kültürde hedeflediği nedir?* veya *ne olmalıdır?* Aslında sorulması gereken soru budur. Kıbrıslı Türkler, kendi kültürünü veya benliğini korumak için dünyadan soyutlanmalı mı; yoksa dünya vatandaşı kimliği ile evrensel kültürle mi bütünleşmelidir?

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Bu soruya verilecek cevap oldukça zor; zor olduğu kadar da karışıktır. Lâkin şu bir gerçek ki bu soru, bilimsel olmaktan ziyade semantiktir. Yani, bir bakıma kavramsal bir olgudur.

Her ne olursa olsun bu soru, Kıbrıs Türk halkının azamî mutabakatını sağlayacak bir 'kültür politikası' ile 'millî kimliğini' koruyan, buna istinaden 'evrensel kültürün' fonksiyonel özelliklerini hayata geçiren bir yapıda olması şarttır.

Aslında 'kültür', bir toplumun adıdır; fikridir; zikridir. Kültür, bir günde oluşmaz, gelişmez, değişmez ve şekillenmez. Bundan dolayı kültür, bir süreç meselesi ile meydana gelen *maddî* ve *manevî* değerlerin bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Zirâ kültür varlığı, geçmişten geleceğe akan bir süreçtir. Bir başka deyişle daimi olarak bir süreklilik arzeder. Yani bugünü anlamak için geçmişe, geleceği bilmek ve güvence altına almak için de bugüne yönelmek zorundadır.

Hâl bu merkezdeyken özellikle Kıbrıslı Türk gençler arasında, çağdışı kaldığına inanılan bir 'millî kültür' anlayışı vardır. Bu görüşü destekleyen bazı aydınlar, ortaya çıkan bu anlayışı bertaraf edebilmek için 'evrensel kültür' seçeneğini önermektedirler. Aslında bu kavram, anlam olarak fevkalâde yanlış, tezatlık açısından da sunîdir. Çünkü bu yanlış savunular, her zaman için tarihî gerçeği göz ardı etmektedirler. Uluslararası hukuk, ticaret, çatışma, bunalım, savaş, hatta maddî ve manevî kültür alışverişi her zaman için olur; fakat toptan 'kültür' aktarımı asla olmaz. Gerek tanımı, gerekse varlığı icabı kültür, millîdir, toplumsaldır; bir başka deyişle öz benliktir.

Aslında kültürde ve medeniyette çağdaşlık, Batının tekelinde olan kavramlar değildirler. Kültürel gelişmede, önemli olan coğrafî mekân veya yön değil, değişiminin istikâmeti ve hızı, yani zaman boyutundaki çağdaşlıktır. İşte Atatürk'ün, medeniyette çağdaşlık olgusu ile '*muasır medeniyetler seviyesini*', yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne hedef koyması bundandır.

Gerek Kıbrıslı Türklerde, gerekse Türkiye'de kültür varlığının zamanla değiştiğine dair yaygın bir kanı vardır. Aslında kültür varlığı, özünde bir değişikliğe uğramaz. Her ne kadar da özünde bir değişime uğramasa da zamanla gelişir. Zira kültürde devrim yapılamayacağı, denemelerle anlaşılmıştır. Aslında meselenin özü değişmemek değil, değişimdeki sürekliliğin sağlanmasında yatar.

İşte bütün bunlar rehber alındığı takdirde, Kıbrıs Türk kültürünü, '*evrensel kültür hanesi*' içinde, müstakil bir kültür şubesi olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Hele hele buna, '*Kıbrıs Kültürü*' hiç denemez. Unutulmamalıdır ki, coğrafya kültürü

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

şekillendirir, ama asla yaratamaz. Dolayısıyla Kıbrıs Adası'nda 'Kıbrıs Kültürü'nden söz etmek mümkün değildir. Zira adada, 'Kıbrıs halkı' veya 'Kıbrıs milleti' diye, ırkî bir sosyal topluluk yoktur. Dolayısıyla olmayan bir şeyin kültüründen de söz etmek mümkün değildir. Hâl böyle olunca bu kültürden söz etmek, hem doğru değildir, hem de toplumsal sakıncaları vardır (Tamçelik, 2001: 8).

O halde Kıbrıs'ta, belli bir insan topluluğu yaşadığına göre ve 'Kıbrıslılık kültürü' olmadığına göre, 'mutlaka bir kültür olmalıdır' görüşü ortaya çıkar. Aslında Kıbrıs'ta sadece bir kültür yapısı mevcut değildir. Hatta iki kültür unsurundan söz etmek mümkündür. Biri, yıllardan beri kimliği için mücadele vermiş ve bu uğurda birçok kayıpları olan Kıbrıslı Türklerin sahip olduğu *Türk kültürü*, diğeri de bu kültür karşısında Batı'nın değer yargılarından esinlenen, yani farklı kaynaklardan ve farklı metabolizmalardan beslenen, *Yunan kültürüdür*. Kıbrıslı Rumların menşei meselesi tartışma götürse de adada iki ayrı halk ve bunlara ait iki ayrı kültürel kimlik vardır. Dolayısıyla Kıbrıs Türk kültürü, 'umumî Türk kültürünün bir alt birimi' veya 'şubesi' (Tamçelik, 2001: 8) olarak düşünülüp değerlendirilmelidir. Bu yüzden Kıbrıs Türk kültürü, Anadolu ve Orta Asya kültüründen ayrı düşünmek, tarih ve sosyoloji ilmi önünde hatalı bir konuma düşülmesine neden olacaktır.

Pek tabiidir ki Kıbrıs Türk kültürü, yüzyıllardır tarihin, coğrafyanın ve siyasal olguların mecbur etmesiyle birlikte Rumlarla ve onun kültürüyle doğrudan temasa geçmesine neden olmuştur. Dolayısıyla Kıbrıs Türk kültürü, hemen hemen her alanda bu kültürden etkilenmiş veya bu kültürü etkilemiştir. Hâl böyle olunca Kıbrıs Türk kültürünü, genel Türk kültüründen müstakil ve ayrı düşünmekten ziyade, bu kültür şubesinin *zenginliği* olduğunu ifade etmek daha doğru olacaktır.

Bundan hareketle Kıbrıs Türk halkı varlığını, kimliğini ve kültürünü, millî benlik içinde korumalı, tanıtıcı faaliyetlerle evrensel kültüre özelliklerini aktarmalı ve bu yöndeki çalışmalar desteklenerek, yaygınlaştırılmalıdır.

Dolayısıyla Kıbrıslı Türkleri yaşatacak bir millî kültür politikası oluşturulmalı ve yeni projeksiyonlarla beş, on, onbeş yıllık gibi zaman dilimleri içerisinde, toplumsal ihtiyaçlarla, devletin ihtiyaçları karşılanmalıdır. Buna karşın değişen siyasî koşullara rağmen, bu projeksiyon ve politikalar, kesintisiz bir şekilde takip edilmelidir. Zira millî bir toplum olarak var olmak; yok olmaktan daha zordur.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Sonuç

Her şeyden önce beşerî ve sosyal bir bilim olan tarih, insanları birbirine bağlayan önemli bir sosyal olgudur. Tarih, dünü anlatırken aynı zamanda bugünü aydınlatır, yarınlar için de bir fikir verir ve olaylarla olgular arasında köprüler kurar. Bundan dolayı tarih, sadece geçmiş ile uğraşan statik ve durağan bir bilim olmaktan çıkan, dinamik ve hareketli bir bilim olarak bütün bilimlerin temelini oluşturmaktadır.

Aslında bu yönü ile tarih, farklı bir bilimdir. Yani tarih, belirlediği hedeflere ulaşırken, insanlığın bilinen en eski tecrübelerinden hareketle unutulmuş veya ihmal edilmiş bilgileri, yeniden günümüz insanına kazandırmaktadır. Bir başka deyişle bilgileri veya tecrübeleri, yeniden güncelleştirmektedir. Gerçi güncellenen bu tecrübeler, insanlığa devamlı olarak zihin jimnastiği ve düşünce ufku kazandırmaktadırlar. Ancak olayların farklı değerlendirilmesi, insanlığı hep ortak noktalarda buluşturmuş ve 'her şey insan için' anlayışını güçlendirmiştir. Kaldı ki uzun tecrübeler, insanlığı ortak 'zarar' ve ortak 'yarar' etrafında toplamayı başarmıştır. Artık insanlık, savaşın zararlı ve masraflı, barışın ise faydalı ve masrafsız olduğunu öğrenmiştir. Ama bunu maalesef tam manası ile gerçekleştirememiştir.

1950'li yıllara kadar barışı sağlamak için tek yol, savaş görülürken, günümüzde diplomasi ağırlık kazanmıştır. Artık barış ikili, bölgesel ve toplumlararası görüşmeler, hatta birlikler arası görüşmeler şeklinde kendini göstermiştir.

Eskiden tarih; savaş, düşmanlık, katılık, baskı ve bağınazlık anlayışı için bir araçken, bundan sonra 'barış için tarih' anlayışına dönüştüğü görülmektedir. Aslında bütün insanlığın yurt içinde ve dışında barış içinde yaşayabilmesinin belki de en önemli şartı, tarih bilincine sahip bireylerin yetişmesiyle mümkün olacaktır.

Bundan hareketle bu dönüşümün yansımalarını, KKTC gibi, eğitim reformu yapan pek çok ülkenin programlarında ve ders kitaplarında görmek mümkündür.

Bilindiği gibi 23 Nisan 2003 tarihinde Kıbrıs'ta meydana gelen sosyal ve siyasal transformasyonundan beri, KKTC'de tüm öğretim programları güncelleme sürecine girmiştir. Bu çalışmaların ilk ürünü, 2004 yılında ortaya çıkmış ve hazırlanan yeni programlar, kademeli olarak yürürlüğe konmuştur.

Aslında Kıbrıs tarihi ile ilgili yeni öğretim programlarının en önemli özelliği, *Yapılandırıcılık Kuramı*'na dayanmasıdır. Bir diğer

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

temel özellik ise söz konusu etkin öğretim ilkelerinin, yaşama geçirilmesidir. Yeni programların bu temel nitelikleri, KKTC’de geçmişten bugüne süregelen gelenekselleşmiş *öğretmen merkezli*, yani ürün odaklı tarih bilgisi ve öğretiminin yerine, *öğrenci merkezli*, yani süreç odaklı bir öğretme-öğrenme uygulamasına geçilmesini zorunlu kılmıştır.

Lâkin şu gözden kaçmaması gerekir ki, yeni tasarlanan herhangi bir programın başarıya ulaşması, her şeyden önce, onu uygulayacak öğretmenlerin gerekli motivasyon, bilgi ve beceriye sahip olmasına bağlıdır.

Bundan hareketle Kıbrıs Türk toplumunun ve KKTC’nin ihtiyaç duyduğu ve bu hususun yasaların *amir hükümleri* ile belirlenmiş *sosyal, siyasal ve kültürel tipolojinin* kazandırılmasına, adada kalıcı barışın sağlanması için genç kuşaklara benimsetilmesi gereken *istendik davranışların* belirlenmesine, *millî ve kültürel değerlerin erozyona* uğratılmadan genç kuşaklara aktarılmasına, *yerelleşme* ile *genelleşme* arasında bulunan korelasyonun *olumlu ve dengeli* bir şekilde kurgulanmasına, *öğretmen* ve *öğretmen adaylarının* alan öğretimine ilişkin temel ihtiyaçların karşılanmasına özellikle dikkat edilmelidir.

KAYNAKÇA

- “Geçmiş Nasıl Öğretmeli? – ABD Örneği”, *Yurt Gazetesi*, (27 Ocak 2007): 1.
- APPLEBY, Joyce Lynn Hunt and JACOBS Margaret (1991), *Telling the Truth About History*. Norton.
- AŞIKPAŞAOĞLU (1992), *Aşıkpaşaoğlu Tarihi*. Yayına Hazırlayan: Atsız. İstanbul: MEB Basımevi.
- ATA, Bahri (2006), “Üniversite Öncesi Tarih Öğretiminde Siyasî Tarih’in Yeri”. *Türkiye’de Siyasî Tarih’in Gelişimi ve Sorunları Sempozyumu (Bildiriler ve Tartışmalar)*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, s. 31-47.
- BİNAT, Tarık (1971), *Millî Kültür ve Ahlâk*, İstanbul: Yörük Matbaası.
- DANCE, E. H. (1969), “Tarih Öğretiminde Peşin Hükümler”. *Tarih Öğretimi ve Tarih Kitaplarının Geliştirilmesi*. Otto ve Ernst Schueddekopf (ed.). İstanbul: Eğitim Basımevi.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

- DEWEY, John (2000), “Temel Eğitimde Tarihin Amacı”. Çev. Bahri Ata. *Millî Eğitim*, S. 147, (Yaz 2004), s. 37-56.
- DURANT, Will ve Ariel (1992), *Tarihten Dersler*. Çev. Güvenç Bozkurt. İstanbul: Cem Yayınevi.
- HAKIN, Leon – E. (1989). *Tarih Tenkidinin Unsurları*. Çev. Bahaeddin Yediyıldız. Ankara: TTK Yayınları.
- LEMLECH, Johanna K. (1988), *Classroom Management Longmaninc*. New York: Second Ed.
- MONTAGU, Ashley (2000), *Çocuklarınıza Ahlâkî Değerleri Nasıl Kazandırabilirsiniz*. Çev. Remzi Öncül, İstanbul: MEB Basımevi.
- NASH, Gary (1997), Charlotte Crabtree and Ross Dunn. *History on Trial, Culture Wars and the Teaching of the Past*. Vintage.
- NİCHOL, J. (1996), *Tarih Öğretimi*. Çev. Mustafa Safran. Ankara.
- ÖZ, Süleyman Nuri (1959), *Türk Çocuğunun Ahlâk Eğitimi*. İstanbul: Çeltüt Basımevi.
- ÖZBARAN, Salih (1992), *Tarih ve Öğretimi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- RİTTER, Gerhard (1994), “Tarih ve Hayat – Nietzsche ile Bir Münakaşa”. Çev. Bekir Sıtkı BAYKAL, *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi (DTCF)*, C. 2, S. 2, s. 251-263.
- SAFRAN, Mustafa (1997), “Tarih Öğretimi ve Çağdaş Müfredat Teorileri”. *XII. Türk Tarih Kongresi*. Ankara: TTK Basımevi.
- SAFRAN, Mustafa (1993), *Orta Öğretim Kurumlarında Tarih Öğretiminin Yapı ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma, Yayınlanmamış Araştırma*, Ankara.
- TAMÇELİK, Soyalp (2001), “21. Yüzyılda Kıbrıslı Türklerin Millî Kültür Politikası Ne Olmalıdır?”, *Madenci Dergisi*, C. 31, S. 359, s. 36-37.
- THOMPSON, Retta C. (1993), “A Comparison of The Effects of Two Classroom Behavior Management Models Upon The Attitudes of Fourth and Fifth Grade Children Toward School”. *Dissertation Abstracts International*, C. 53, S. 12, s. 4201-4219.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

TOYNBEE, Arnold (1963), "Tarihin Faydası ve Değeri". Çev. Ahmet E. Uysal, *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi (DTCF)*, C. 21, S. 1-2, s. 93-102.

ULUSOY, Kadir (2005), "Tarih Dersinde Ahlâkî Değerlerin Aktarımı 'Bir Okuma Parçası Örneği'". *Millî Eğitim - Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 33, S. 168, s. 109-121.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*